

Dokumentacja pedagogicznej działalności Jana Michała Wieczorka w archiwach Torunia

Jan Michał Wieczorek urodził się w 1904 roku w Zwiniarzu koło Lubawy. W Zwiniarzu też, jako kilkuletni chłopiec, rozpoczął swą edukację muzyczną u miejscowego organisty Mariana Szczypskiego. Następnie naukę kontynuował w Lubawie u Romana Grabowskiego – kompozytora i dyrygenta¹. W roku 1928 rozpoczął studia w Państwowym Konserwatorium Muzycznym w Poznaniu, gdzie jego pedagogiem kompozycji, instrumentacji i kontrapunktu był Feliks Nowowiejski. Swe muzyczne wykształcenie – jako stypendysta Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego – uzupełniał w Pradze i Wiedniu.

Działalność pedagogiczną rozpoczął już w 1922 roku, pracując dorywczo jako nauczyciel muzyki w Państwowym Gimnazjum im. Kopernika w Toruniu. Po ukończeniu studiów muzycznych w Pradze i Wiedniu Jan Michał Wieczorek rozpoczął pracę jako nauczyciel muzyki w toruńskich szkołach muzycznych i ogólnokształcących. Po wojnie, wróciwszy z wojennej zawieruchy w Anglii, w 1946 roku kontynuował działalność pedagogiczną zarówno w szkolnictwie muzycznym, jak i w szkolnictwie ogólnokształcącym. Informacji na ten temat dostarczają nam materiały zgromadzone w archiwach miasta Torunia.

Ponieważ polscy kompozytorzy żyjący w XX wieku interesują mnie od wielu lat – o czym świadczy zarówno moja praca magisterska, dotycząca twórczości Kazimierza Serockiego, jak i praca doktorska, traktująca o życiu i działalności Konrada Pałubickiego – kontynuuję tę tematykę w swych badaniach. Moje zainteresowania dotyczą przede wszystkim kompozytorów związanych z Pomorzem i Kujawami. Takim twórcą jest działający przez wiele lat w Toruniu kompozytor, dyrygent, działacz muzyczny, a przede wszystkim pedagog – Jan Michał Wieczorek.

Całe dorosłe życie i praca Wieczorka nierozzerwalnie wiążą się z Toruniem. Tu pracował jako pedagog, dyrygent, tu komponował swe dzieła, a także udzie-

---

¹ L. Witkowski, *Jan Michał Wieczorek (1904-1980) kompozytor, dyrygent i pedagog*, [w:] M. Biskup i A. Giziński (red.), *Toruńscy twórcy nauki i kultury (1945-1985)*, Warszawa-Poznań-Toruń 1989, s. 347.

łał się jako organizator życia muzycznego na Pomorzu. Aby udokumentować pracę nauczycielską Wieczorka, przebadalam toruńskie archiwa:

- Archiwum Miejskie w Toruniu,
- Archiwum Kuratorium Oświaty i Wychowania w Toruniu,
- Archiwum Urzędu Miasta Torunia,
- Archiwum Uniwersytetu Mikołaj Kopernika w Toruniu,
- Archiwum Rodziny Wieczorków zgromadzone w Toruniu, a udostępnione mi przez Panią Alicję Wygralak, kuzynkę J.M. Wieczorka.

W niniejszym komunikacie skupię się na materiałach zachowanych w Archiwum Kuratorium Oświaty i Wychowania w Toruniu. Znajdujemy tam dokumenty świadczące o zatrudnieniu Wieczorka w dwóch placówkach oświatowych Torunia: Liceum Pedagogicznym dla Wychowawczyń Przedszkoli i Studium Nauczycielskim. Dokumenty te znajdują się w teczce o numerze: Sygn. Arch. 4/384, KAT. B-50; „Akta Osobowe Pracownika Wieczorek Jan, 1965”. Na teczce znajduje się również pieczętka o brzmieniu: „Liceum Pedagogiczne dla Wychowawczyń Przedszkoli w Toruniu-Wrzosy 1 ul. Szosa Chełmińska 38/40”. W teczce oprócz umów o zatrudnieniu, zaświadczeń i innych dokumentów znajduje się także odręcznie napisany 23 czerwca 1962 roku życiorys Jana Michała Wieczorka. Z jego życiorysu dowiadujemy się o kolejnych etapach przebiegu nauki, okresach zatrudnienia, latach wojny oraz przebiegu pracy w okresie powojennym – do roku 1962.

Obie placówki dydaktyczne, tzn. Liceum Pedagogiczne i Studium Nauczycielskie, już nie istnieją. Dokumentacja obu szkół jest rozproszona w różnych miejscach Torunia: Archiwum Miejskim, Archiwum Urzędu Miasta oraz Archiwum Kuratorium Oświaty i Wychowania. Dzięki zgromadzonym tam dokumentom można wyjaśnić koleje zatrudnienia Wieczorka w placówkach oświatowych Torunia. I tak z Odpisu zaświadczenia z dnia 8 listopada 1963 r. o przyznanim zaszeregowaniu Wieczorka dowiadujemy się, że jego wynagrodzenie wynosiło 1700 zł miesięcznie. „Przy zaszeregowaniu powyższym uwzględniono:

- 1/ posiadane wykształcenie wyższe I stopnia w zakresie muzyki,
- 2/ staż pracy zawodowej:
  - a/ nauczycielskiej przedwojennej, pełnionej od dnia 1 lipca 1922 r. do dnia 30 września 1931 r. zaliczonej do wymiaru uposażenia w całości, tj. 9 /dziewięć/ lat i 3 miesiące,
  - b/ b. nauczycielskiej, pełnionej w Pomorskiej Szkole Muzycznej w Toruniu w czasie od dnia 1 września 1932 r. do 31 sierpnia 1937 r. w całości, tj. 5 /pięć/ lat,
  - c/ pełnionej w państwowym Żeńskim Gimnazjum Krawieckim w Toruniu w czasie od 1 września 1938 r. do dnia 31 sierpnia 1939 r. w wymiarze 7 /siedmiu/ godzin lekcyjnych tygodniowo, zaliczonych do wymiaru uposażenia w ¼ etatu, tj. 3 /trzy/ miesiące,

- d/ pełnionej od dnia 1 września 1946 r. do dnia 31 sierpnia 1948 r. w I Państ. Liceum i Gimnazjum im. M. Kopernika w Toruniu w charakterze nauczyciela śpiewu, zaliczonej do wymiaru uposażenia w całości,
- e/ pracy niepedagogicznej dającej doświadczenie w pracy nauczycielskiej, pełnionej w Pomorskim Związku Śpiewaczym w Toruniu w czasie od dnia 1 listopada 1950 r. do 28 lutego 1952 r. w całości, tj. 1 /jeden/ rok 4 /cztery/ miesiące,
- f/ pełnionej od dnia 1 września 1953 r. do 31 sierpnia 1954 r. w III Szkole Ogólnokształcącej st. Podstawowego i licealnego w Toruniu w wymiarze 8 /ośmiu/ godzin lekcyjnych tygodniowo, zaliczonej do wymiaru uposażenia w ¼ etatu, tj. 3 /trzy/ miesiące²².

Jak z powyższego spisu wynika, Wieczorek bardzo często zmieniał miejsce pracy i bardzo rzadko pracował na pełnym etacie, ponieważ przedmioty, jakie prowadził – śpiew i muzyka, w obecnej nomenklaturze edukacja muzyczna – z racji małego przydziału w siatce godzin nie dawały możliwości wypełnienia tym przedmiotem pełnego etatu.

Z dostępnych publikacji dowiadujemy się, że Wieczorek najpierw zatrudniony był w Liceum Pedagogicznym, a potem w Studium Nauczycielskim. Jednak znalezione dokumenty temu przeczą. Świadczy o tym fragment napisanego ręką Wieczorka życiorysu: „W roku 1946 wróciłem do kraju, obejmując stanowiska pedagogiczno-artystyczne w szkolnictwie, jak też w zespołach artystycznych, a od roku 1961 jestem wykładowcą śpiewu i muzyki w Studium Nauczycielskim w Toruniu”²³. Tak więc Jan Michał Wieczorek od 1 września 1961 roku pracował jako nauczyciel przedmiotów muzycznych w Studium Nauczycielskim w Toruniu. Potwierdzają to pisma sekretariatu Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli, w których czytamy: „Sekretariat Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli w Toruniu prosi o jak najszybsze złożenie w kancelarii tut. Liceum zaświadczenia ze Studium Nauczycielskiego, że jest Pan zatrudniony w SN w pełnym wymiarze godzin i zezwolenia Dyrektora SN na dodatkowe zatrudnienie w tut. Liceum”²⁴. Z istniejących dokumentów wynika, że pracował tam do chwili likwidacji tej placówki w 1972 roku. Tak więc zachowane umowy o pracę wskazują, że Liceum Pedagogiczne dla Wychowawczyń Przedszkoli było dla Wieczorka drugim miejscem pracy. Wieczorek pracował tam

²² Odpis zaświadczenia wystawionego przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Kuratorium Oświaty Okręgu Bydgoskiego w Toruniu z dnia 8 listopada 1963 r. potwierdzającej zaszeregowanie J.M. Wieczorka jako nauczyciela Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli w Toruniu. VI – Nk – 18h – 328/63.

²³ Jan Michał Wieczorek, *Życiorys* z 23 czerwca 1962 roku, napisany dla potrzeb Liceum Pedagogicznego.

²⁴ Pismo Sekretariatu Liceum Pedagogicznego dla Wychowawczyń Przedszkoli w Toruniu do J. Wieczorka z dnia 13 sierpnia 1965 r.

od 1 września 1962 roku i co roku musiał występować do dyrekcji SN o zgodę na zatrudnienie go w Liceum Pedagogicznym, a jego wymiar godzin wahał się tam w granicach 11-21 godzin tygodniowo. W Liceum Wieczerek pracował jako nauczyciel kontraktowy, a wymiar godzin zależał od liczby klas, jaka w danym roku realizowała przedmiot „muzyka”. Największe obciążenie dydaktyczne przypadło na rok 1964/1965, kiedy to miał on umowę na 21 godzin zasadniczych⁵.

Przedstawiony powyżej wycinek pracy pedagogicznej J.M. Wieczorka jest oczywiście jedną z form jego działalności w Toruniu. Największe znaczenie dla społeczeństwa tego miasta miała praca z chórami, którą rozpoczął we wczesnej młodości, i która przyniosła mu wielką popularność. Ogromną pasją była też praca organizatorska i kompozytorska, w tym także kompozycje oparte na folklorze Kaszub, Warmii i Mazur.

---

⁵ Umowa o pracę zawarta pomiędzy KURATORIUM Okręgu Szkolnego Bydgoskiego w Toruniu a Janem Wieczorkiem z dnia 8 września 1964 r. (Nr VI – lek – 18h – 145/64).